

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Judicium Ecclesiasticum Seu Decretalium Gregorij IX.
Pont. Max. Liber II.**

Schmalzgrueber, Franz

Ingolstadii, 1726

§. I. De Instrumentis Publicis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74990](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74990)

tur in propria illorum voluntate, quâ ejusmodi munus in se receperunt: tale quid

nihil reperitur in teste coacto ad testificandum.

TITULUS XXII.

De Fide Instrumentorum.

Altera species Probationis sunt Instrumenta. Porro Instrumenti nomen ab instruendo dicitur; quia instruit causam: dupliciter autem accipitur. 1. Latè & generaliter pro omni eo, quo causa in Judicium deducta instrui, ostendi, vel probari potest: quo sensu nomine Instrumentorum etiam comprehenduntur testes, imò quavis alia probatio, per quam causa, & notitia Judicis instruitur, ut innuitur l. instrumentorum 1. ff. de fid. instrum. & docet ibidem Wesenbec. n. 1. 2. Magis strictè, & propriè sumitur pro qualibet scriptura, quæ fidem rei, quam confirmat, Judici facit,

& causam instruit, sive contineat privilegium, sive contractum, sive dispositionem ultimam, sive aliquid aliud; nam super quavis materia fieri Instrumentum potest. Et hæc est propria hujus loci acceptio Instrumenti. Definitur, quòd sit scriptura ad probationem alicujus rei facta. Wesenbec. ff. h. tit. n. 1. cit. Pax Jordan. l. 14. tit. 20. n. 2. Wagnerec. in Rubr. hic not. 1. König n. 3. Sannig c. 1. n. 2. & quoad rem consentiunt DD. reliqui. Dividitur in Instrumentum Publicum, & Privatum; hoc verò in Authenticum, & non Authenticum: de quibus cum amplior fieri sermo debeat, idcirco fit.

§. I.

De Instrumentis Publicis.

SUMMARIUM.

2. Definitio, & divisio Instrumenti Publici.
3. 4. 5. Requisita ex parte Notarij, ut legitimum sit.
6. 7. In quo negotio possit confici?
8. 9. Quam vim habeat extra territorium constituentis?
10. Vel confectum à Notario existimato?
11. An si Notarius falsum Instrumentum fecit, valeant alia postea rite confecta?
12. 13. 14. Requisita ad Instrumentum ex parte formæ.
15. 16. 17. Quæ ex his pertineant ad substantiam Instrumenti?

18. 19. Quomodo factum, seu negotium in ea de scribi debeat?
20. Quis rogare Notarium pro Instrumento conficiendo?
21. An semper requiratur, ut Notarius interfuerit actui, de quo conficit Instrumentum?
22. 23. Quantum probent Instrumenta Publica?
24. 25. 26. 27. Quid Protocollum?
28. & seqq. Quid Copia Publicorum Instrumentorum?

Instrumentum Publicum communiter definitur esse illud, quod publica auctoritate factum, atque firmatum est. Hoc iterum duplex est. Primum appellatur Protocollum, quæ est Summaria quedam, & succineta, seu brevis actus gesti annotatio memorie causâ facta, ex quo postea Instrumentum in solemem formam redigitur: unde etiam Imbreviatura dicitur. Alterum vocatur Transumptum, estque Instrumentum Authenticum Originale, quod ex Protocollo sumitur, & debitâ formâ, seu cum requisitis solemnitatibus conficitur, in quo res gesta non summarie, sed plenè exponitur. Ex hoc sæpe transcribitur ob varias causas infra indicandas Exemplum, quod vulgò Copia dicitur, & nihil aliud est, quàm Originalis Transcriptio. Porro Instrumenti Publici nomine, cum simpliciter dicitur,

potissimum venit ipsum Originale: de hoc

Quæritur 1. à quo confici debeat Instrumentum Publicum? R. confici debet manu Tabellionis, seu Notarij publici; nam huic Instrumentorum confectio ex officio incumbit, cum sit persona publica ad hoc à Rep. constituta.

Dub. 1. quid requiratur ex persona Notarij, ut Instrumentum ab eo confectum pro legitimo haberi debeat? R. 1. requiratur, ut sit persona idonea. Ut talis sit, requiratur 1. ut sit Laicus; nam Clerici, saltem in SS. Ordinibus constituti, non possunt exercere officium Tabellionatus c. sicut 8. ne Cleric. vel Monach. &c. 2. Ut sit legitimo Matrimonio natus. Sylvest. V. Tabellio n. 2. 3. Ut sit liber, non servus: si tamen publicè existimetur liber, est

etfi non fit, valet Instrumentum ab eo confectum, donec de veritate confiterit arg. l. Barbarius 3. ff. de Offic. Prætor.

2. Ut fit legitimè, i. e. ab aliquo habente potestatem creatus, & constitutus, Potestatem creandi Notarios regulariter, & de Jure habet solus Supremus Princeps, videlicet Pontifex, Imperator, & ij, qui in temporalibus Superiorem non recognoscunt, ut notant Abb. in c. cum P. 15. h. tit. n. 7. Sylv. l. cit. n. 1. Pirh. hic n. 8. Et ratio est, quia solus Princeps supremus potest quiddam à Jure communi gentium exorbitans veluti dispensando constituere, vel introducere. Atqui est aliqui à Jure communi gentium valde exorbitans, ut unius hominis scripturæ sine alio adminiculo plena adhibeatur fides, sicut fit, si Instrumentum sit ritè confectum; nam hujusmodi fides nulli alteri Scripturæ datur in alterius præjudicium. Dixi autem regulariter, & de Jure; nam de privilegio, vel consuetudine potestas hæc creandi Notarios publicos competere etiam alijs potest: & sic de facto ex privilegio speciali potestatem istam habent Comites Palatini; de consuetudine verò inferiores Principes, Episcopi, Comites, Barones, Civitates Imperiales, sed hi tantum intra territorium suum. Welenbec. ff. h. tit. n. 3. Laym. in c. 15. eod. n. 6. Engl. n. 3. hic, Pirh. n. 8. cit. Sanning c. 2. n. 6. Neque obest ratio paulò antea assignata; nam consuetudo hæc supponit consensum populi, & Universitatis, quæ cum possit concedere Jurisdictionem ordinariam, multo magis concedere potest officium istud.

3. Ut fit Juris peritus, etfi non fit necessarium, ut sit Doctor: vel saltem scire debet ea, quæ ad officium suum pertinent; alias tenebitur de damno ob imperitiam suam illato.

Præcipuè verò notitiam habere debet illius negotij, de quo instrumentum conficit, & istam quidem habere debet per se, non per alios; neque enim aliud scribere debet, quam quod ipse vidit, vel audivit. Novell. 44. c. 1. & ibi Gloss. V. ipsis per se, Hiltrop. p. 3. de process. Judic. tit. 10. S. quom. confic. Instr. n. 12. Welenb. ff. h. tit. n. 5. Vallenf. §. 1. n. 2. Engl. n. 7. König n. 20.

4. Ut nullo labore impedimento, quod ipsum prohibeat ab executione officij sui: Tale impedimentum foret, si esset Excommunicatus vitandus; nam hic ab actionibus publicis repellitur: hinc Instrumentum à tali confectum nullum est. Confectum ab Excommunicato tolerato validum quidem est, infirmari tamen potest per exceptionem Excommunicationis oppositam.

5. Ut fit rogatus à partibus ad conficiendum instrumentum. Novell. 44. cit. c. 1. Bald. in Rubr. C. h. tit. Abb. in c. 1. eod. n. 4. Hiltrop. l. cit. n. 11. Welenbec. ff. eod. n. 3.

Vallenf. §. 1. hic n. 2. §. 4. Engl. n. 7. König n. 21. Wiest n. 10. & alij apud istos. Ratio est, quia si irrequisitus Instrumentum conficiat, suspectum se facit, quasi seipsum ingereret spontaneo motu, & affectu. Hinc Stylus Notariorum est, ut in principio, vel subscriptione Instrumenti exprimant se fuisse rogatos: notat tamen hic Innocentius, in dubio præsumi rogatum.

Dub. 2. in quo negotio conficere Notarius Instrumenta possit? R. in omni negotio, quod ab homine, vel inter homines gestum est, & quod licitum est, atque à voluntate humana dependens.

Dixi 1. in omni negotio, puta, Judiciali, & Extrajudiciali. Ad Judiciale referuntur citationes, dilationes, exceptiones, petitiones, responsiones, interrogationes, confessiones, testium depositiones, Instrumentorum productiones, interlocutiones, renuntiationes, conclusiones, sententiæ, appellationes, & siquæ alia hujus generis c. quoniam 11. de probat. Ad Extrajudiciale spectant emptiones, venditiones, locationes, conductiones, permutationes, mutuum, pignorationes, transactiones, emphyteuses, feuda, constitutio servitutis, matrimonia, arrharum dationes, dotes, donationes, solutiones, acceptilationes, & omnes alij actus, qui inter vivos celebrantur l. contractus 17. C. h. tit. Item ultimæ voluntates, ut testamentum, Codicillus, donatio mortis causâ, & cætera, quæ his æquiparantur toto Tit. C. de testam. Super his igitur omnibus Instrumenta confici possunt; sed cum restrictione ad personam Notarij; nam ut bene ad vertit Haun. tom. 5. tr. 4. n. 367. non omnes Notarij habent æquè amplam potestatem, sed aliquorum officium est conficere tantum Instrumenta super actis Judicialijs, alij principaliter deputantur ad erigenda Instrumenta super contractibus: alij item creati sunt ad conficienda Instrumenta in temporalibus; alij ad conficienda in spiritualibus causis. Hinc constitutus pro uno genere non potest se de Jure ingerere ad conficienda Instrumenta in alio genere; quia excederet limites potestatis suæ. Addidi de Jure; nam de consuetudine, ut Abb. in c. sicut ne Clerici vel Monachi Ec. num. 12. & Laym. in c. cum P. 15. h. tit. n. 9. advertunt, Notarius à Papa constitutus conficere Instrumenta potest in temporalibus, & constitutus ab Imperatore in spiritualibus causis.

Dixi 2. quod ab homine, vel inter homines gestum est; necesse enim est rem, de qua Scriptura conficitur, existere, vel extitisse; quia quod non est, probari non potest, cum non entis nulla sint qualitates juxta regulam vulgatam, & textum l. neque 13. C. de nupt. ibi: Neque sine nuptijs instrumenta facta ad probationem Matrimonij sunt idonea, diversum veritate continente.

7 Dixi 3. *§ quod licitum est*, h. e. non prohibitum Jure communi, statuto, & moribus. Colligitur ex *l. jubemus 14. §. his tabellionibus 3. C. de SS. Eccl.* ubi Notarius super illicitis contractibus conficiens Instrumentum punitur exilio: idipsum expressè statutur *Constitutione Maximiliani I. edita 1512.* Ratio est, quia ea, que pietatem, vel honestatem ledunt, atque contra bonos mores sunt, neque facere nos posse credendum est, ut bene Papinianus *l. filius 15. ff. de condit. instit.* multo minus igitur instrumenta fieri de ijs possunt. Excluduntur itaque, ut Instrumenta super ijs fieri non possint, & facta non teneant, imprimis injuriosi, & famosi libelli, contractus usurarii, venditio liberorum, alienationes bonorum Ecclesiasticorum sine debita solemnitate factæ, illicitæ pactiones, & conspirationes &c.

Dixi 4. *§ à voluntate humana dependens*, h. e. à libera dispositione eorum, qui Instrumentum petunt, & nullam requirit causæ cognitionem. Engl *hic n. 8.* Unde non valebit, si Notarius ad meam petitionem attulerit, quod res mihi commodata sine mea culpa perierit: quia hoc indiget cognitione causæ; cognitionem causæ verò interponere non ad Notarium, sed ad Judicem pertinet.

8 Dub. 3. utrum Notarius in uno loco creatus possit ubique terrarum Instrumenta conficere pro quibuslibet sive subditis Jurisdictioni constituentis, sive non subditis?

Certum est 1. Instrumentum Notarij in uno loco confectum, ubi Publicum, & Authenticum est, pro tali habendum etiam alibi, quemadmodum contractus, in uno loco secundum Leges, & consuetudines particulares illius loci celebratus, ubique legitimus reputatur. Ratio est, quia fidem & auctoritatem publicam jam accepit Instrumentum in loco, ubi confectum est; vis autem probandi, & fides semel obtenta Instrumento non tollitur per loci mutationem. Ergo &c.

Certum est 2. quod Notarius intra territorium ejus, cujus auctoritate constitutus est, possit Instrumentum Publicum conficere etiam pro extraneis, & peregrinis, si ab his rogetur. Abb. *in c. 15. h. tit. n. 9. Felin. ibid. n. 16.* Pirh. *hic n. 10.* quia confectio Instrumenti non est actus Jurisdictionis, sed muneris, quod cuivis impendi potest. Estque hoc verum ita, ut Instrumentum sit confectum etiam alibi fidem faciat, ut colligitur ex ratione paulò antè data.

9 Difficultas solum est in eo, an Notarius extra territorium constituentis conficere Instrumentum possint? *¶* posse, ut valeat intra territorium constituentis, non constituentis, non posse, saltem de Jure, ut valeat extra territorium constituentis, &

pro non subditis constituenti. Et hoc verum est etiam de Notarijs creatis à Papa, Imperatore, Rege &c. nam nec isti de Jure communi loquendo conficere Instrumenta possunt extra terras Ecclesiæ subjeetas, vel extra Imperium, vel Regnum, ut rectè docent Abb. *n. 9. cit.* Felin. *n. 17.* Pirh. *n. 10.* Ratio primi membri est, quia confectio Instrumenti est actus voluntarius; igitur, nisi specialiter prohibeatur, etiam extra territorium constituentis pro his, pro quibus à constituyente fuit ei potestas concessa, valet. Ratio secundi;

quia Notarius extra territorium constituentis pro illo territorio, in quo existit, & pro subditis illius censetur esse persona privata *arg. l. Præses 3. ff. de offic. Præsid.* officium autem Notarij publicum est. Ergo &c. Accedit, quia officium publicum à Principe datum non se extendit ultra mentem Principis, qui illud dedit. Atqui non videtur esse, aut posse esse mens Principis constituentis Notarium, ut illum velit exercere officium suum etiam extra territorium constituentis. Ergo &c.

Dixi *saltem de Jure*; nam ex recepta consuetudine Notarij à Papa constituti conficere Instrumenta possunt in terris Imperij, & vicissim constituti ab Imper. in terris Ecclesiæ, ut notant Laym. *in c. 15. h. t. n. 9.* Engl *hic n. 5.* Wiest. *n. 5.* & alij apud istos. Circa alios Notarios à Principibus inferioribus constitutos communiter negatur potestas ista etiam de consuetudine fuisse obtenta: & fundamentum est, quia potestas istorum Principum magis restricta est secundum terras, & Jurisdictionem. Sed ubique in hac re, & quæstione attendenda est consuetudo, quæ optima interpret Legum est.

Dub. 4. an Instrumentum confectum à Notario tantum existimato, qui revera non est, sit validum, & fidem faciat? *¶* distinguendo: Vel enim titulum coloratum habet, eò, quod constitutus sit ab habente potestatem creandi Notarios, vel titulum officij sui coloratum nullum habet, sed ipse se ingessit.

Si primum, etsi ob impedimentum occultum, e. g. quod sit servus, illegitimo matrimonio natus &c. inhabilis fuerit ad hoc officium, Instrumenta tamen ab eo confecta valent, & fidem faciunt, etiam postquam apparuit defectus, idque ob errorem communem, qui Jus facit *arg. l. Barbarius 3. ff. de Offic. Prator.*

Si secundum, vel bona fide obtinet quasi possessionem Tabellionatus, vel mala fide. *Si mala fide*, instrumenta ab eo confecta invalida sunt; quia tunc, cum fraus sua nemini prodesse debeat, præsumi non potest Principem, aut Remp. in eum consentire, & sic supplere defectum. Neque proderit eidem error communis populi,

puli, habentis illum pro vero Notario, aut Tabellione; quia cum error iste non habeat, in quo fundetur, non potuit eum Notarium facere. Si bona fide possessionem Tabellionatus habet, & exercet, sciente, & patiente superiore, qui potestatem creandi Notarios habet, acta ab eo valebunt *arg. c. consultationibus 19. de Jur. Patron.* nam scientia, & patientia Superioris habentis potestatem concedendi acquiritur quasi possessio huiusmodi Jurium incorporalium *arg. l. si quas actiones 1. C. de servit. § aqu. Jalon in l. Barbarius cit. n. 25. Pirh. hic n. 13.*

11 Dub. 5. an si Notarius fecit Instrumentum falsum, valeant alia Instrumenta post ipsum postea rite confecta? *u.* etsi presumptionem falsi habeant, si tamen legitimis probationibus elidatur presumptio hæc, nihil impedit, quin valida sint. *Neque obstat*, quod crimini falsi à Notario commissi Jura statuunt pro pœna amissionem officij; nam Jura vel non statuunt pœnam istam tanquam facto ipso incurrendam, vel si facto ipso incurritur, effectum non habent ante sententiam criminis declaratoriam: unde donec per sententiam fuerit privatus officio, vel prohibitus eo uti, acta ab eo valida erunt. Et idem dicendum, si amisit officium ex alia justa causa, ut quia fecit Instrumentum super alienatione rei Sacrae, vel pro Hæretico.

12 Queritur 2. quid requiratur ex parte formæ ad confectioem Instrumenti Publici? *u.* plures, & variaz sunt solennitates, quæ requiruntur in conficiendis Instrumentis Publicis, quas enumerant Durand, in *Specul. tit. de edit. instrum. §. 1. Abb. in c. 1. b. tit. n. 3. Henr. Canif. ibid. n. 9. §. 10. Laym. n. 1. §. seqq. Gonzal. n. 10. Hiltrop. proc. Jud. p. 3. tit. 10. §. qualif. confic. Instrum. n. 3. §. seqq. Pax Jordan. l. 14. tit. 20. n. 320. §. seqq. Haun. tom. 5. tr. 4. n. 364. §. seqq. Vall. hic §. 1. n. 2. Zœf. n. 3. Pirh. n. 6. §. 7. Engl. n. 13. §. 14. König n. 30. Wiest. n. 6. §. seqq. & novissimè Clariff. P. Schmier *Process. Judic. c. 10. a n. 25.**

1. Instrumentum scribendum est in charta munda, ne alioquin suspectum reddatur, cum Notarij Instrumenta scribere non soleant, nisi in charta munda. Non autem est necesse, ut scribatur in membrana, seu pergamena, cum Jura de hoc nihil expriment, imò contrarium fieri posse supponant, ut colligitur ex *c. cum dilecti 4. de confirm. util. §. inutil.*

2. Ut Instrumentum plenè, & absque adminiculo probeat omittendæ sunt litterarum contractiones, abbreviationes, termini valde ambigui, & obscuritatem inducentes: Unde non est consulendum (esto, substantiam non vitiet) uti Zifferis, quæ facillè radi, vel adjectione, aut detractioe variari possunt, sed integris vocabulis est

numerus exprimendus, prout etiam consuetudo observat.

3. In Proloquio præmittenda Invo-¹³catio Divini Nominis, his, vel similibus verbis *In nomine Domini, Amen;* aut *In nomine SS. & Individue Trinitatis &c.* ut habetur *Constit. Imper. de anno 1512. von Ordnung der offnen Notarien §. und nachdem 3.*

4. Exprimitur tempus gesti negotij, videlicet à nato Christo, vel incarnato currens; Indictio Romana, *die Xdmer Zings Zahl/* quæ solet in Calendarijs passim præfigi; mensis item, & istius dies, qui vel per numeri, vel per Festi immobilis expressionem designabitur.

5. Additur nomen, & annus Pontificis, Imperatoris, Regis, vel Principis regnantis, in cujus territorio conficitur.

6. Adjungitur locus celebrati negotij; isque non generalis tantum, sed specialis quoque, nempe in qua Civitate, vel pago, in qua platea, & domo negotium gestum, & Instrumentum confectum sit: imò à Notarijs magis providis, & cautis ipsa quoque domus pars v. g. atrium, vel conclave, in quo negotium gestum est, notari consuevit. *Durand. l. cit. §. 2. n. 9. Haun. tr. 4. cit. n. 373. Pirh. hic n. 7. Wiest. n. 9.*

7. Factum, seu negotium sincerè, si¹⁴ deliter, & integrè describi in Instrumento debet, e. g. in Instrumento pro debito contracto enarrari debet, quis debeat, cui debeat, quid debeat, & ex qua causa debeat.

8. Inferenda Instrumento sunt nomina testium, in quorum præsentia actus celebratus est. Non tamen necessarium est, nisi in casibus à Jure expressis, ut testes sua manu subscribant, sed sufficit, si per Notarium nomina eorum exprimantur.

9. Notarius etiam subscribere debet suum nomen, cognomen, addendo, quâ auctoritate sit Notarius, an Pontificia, vel Cæsarea, cum attestatione Instrumenti à se compositi, vel exemplati, & quidem rogati partium, si ita necesse sit.

10. Subscriptioni nominis adjungit Sigillum proprium, & præter hoc etiam Signum Notariatûs, puta certam aliquam Imaginem, vel figuram sculptam, aut calamo depictam: quod ideo fit, ut facilius comparatio fieri, & Notarij manus agnosci valeat.

Dub. 1. an hæc omnia pertineant ad¹⁵ formam substantialem Instrumenti Publici? *u.* plurimum in hoc valere consuetudinem. Sic etsi Invoctio Divini Nominis secundum communem ad substantiam Instrumenti non requiratur, defacto tamen consuetudine receptum est, ut pro substantiali solennitate requiratur, & omisio ejusdem vitiet Instrumentum.

Haun. tom. 5. tr. 4. n. 369. Idem cit. Author sentit de apponendo anno Nativitatis Domini, de nomine, & anno Pontificis, vel Imperatoris, de signando loco, contractûs non solum generali, sed etiam spe-

Speciali, & sic de cæteris multis. Ubitamen consuetudo non habet, non omnia hæc sunt de substantia Instrumenti Publici, sed tantum ad melius esse, ut si quando contingeret falsum Instrumentum confici, fraus, & dolus tanto facilius detegi possit; probare enim is, cujus interest, tum poterit, se nunquam tali die, & loco coram Notario comparuisse, vel absolute nullum Instrumentum in tali die, vel loco fuisse confectum.

16 In specie de forma substantiali Instrumenti non est. 1. Sigillum Notarij; nam etiam fracto illo, vel sublato, instrumentum manu publica factum fidem facit. Idem dicendum de Signo Notariatus apponendo. Consuetudine tamen invaluit passim, ut Instrumentum illo signo carens habeatur suspectum de falsitate. Haun. n. 319. cit. Wiest. hic n. 15.

2. Non requiritur, ut manu propria Notarij scriptum sit, sed scribi potest per alium etiam privatum, modo manu Notarij subscribatur, ut innuitur c. inter dilectos 6. S. instrumentum quoque h. tit. Ratio est, quia industria Notarij non eligitur in scribendo, sed ut det fidem gestis, quod satis præstat se subscribendo. Imò valet Instrumentum teste Haun. n. 376. quod compositum est ab uno contrahentium, & à Notario solum subscriptum, & in publicam formam redactum; quia subscribendo accomodat auctoritatem suam, ut perinde sit, ac si ipse composuisset.

Consultius tamen est, si ipse componat: & sic ordinariè fieri debet. Si non composuit certe diligenter perpendere debet omnia, & si quæ emendanda sunt, emendare. Cæterum subscriptio Notarij adeo necessaria est, ut ne morbo quidem impeditus id delegare alteri possit: & ratio est, quia hoc munus est merè personale, & respiciens personæ industriam. Hinc si ob infirmitatem fortè non posset subscribere, & perficere Instrumentum, alius illud facere solum potest auctoritate Judicis, & consentientibus partibus.

17 3. An ad substantialem Instrumenti formam requiratur, ut scriptura à Notario confecta legatur coram partibus, & testibus, cum Haun. tom. 5. tr. 4. n. 380. Wagn. in Rubr. h. tit. not. 4. Pirh. hic n. 7. & alijs distinguendum est inter contractus, qui fiunt in scriptis, ita, ut in ijs scriptura ad substantiam actus requiratur, vel de Jure, vel de conventionione partium; & inter contractus, qui in scripta rediguntur solum ad probationem faciendam. De primis respondetur affirmative; quia partes debent consentire in omnia substantialia, & testes debent posse deponere, quòd omnia substantialia intervernerint. Atqui non possunt in Scripturam partes convenire, nec testes deponere scripturam esse conformem intentioni contrahentium, nisi illam audiverint legi. Er-

go &c. In secundis non est necessarium legi Instrumentum confectum coram partibus, & testibus; tunc enim creditur Instrumento ob auctoritatem Notarij, qui duobus testibus æquivaler.

Dub. 2. quomodo factum, seu negotium in Instrumento à Notario describi debeat? 1. describendum sincerè, & fideliter, & integrè. Ut hoc fiat, addi debent circumstantiæ, & causæ; neque enim creditur instrumento, si in illo asseratur aliquid factum, nisi illa etiam observata dicantur, sine quibus rectè fieri non potuit, ut rectè observant Engl. hic n. 9. König n. 26. cum alijs. Conf. quia ne testi creditur, nisi circumstantias, & causas idoneas sui dicti afferat; à teste autem ad Instrumenta valet argumentum l. in exercendis 15. C. h. t. Hinc si nudè ponatur Titium mihi vendidisse domum suam, non facta mentione pretij, tale instrumentum non probat, nec propterea Titius, vel ejus hæredes condemnandi sunt ad domum mihi tradendam, nisi probem me pretium rite perfolvisse. Eadem ratione non probat Instrumentum Transactionis, nisi exprimat, quid hinc inde datum, vel promissum, aut retentum sit.

Excipe 1. si pars adversùs ejusmodi Instrumentum imperfectum non excipiat; nam Instrumentum ob imperfectam narrationem non corrumpit ipso Jure, sed parte excipiente: & hinc nisi pars contra tale Instrumentum excipiat, videtur approbare, & agnoscere ea, quæ ibi scripta sunt: & ratio est, quia præsumptio est pro Instrumento, quòd videlicet omnia rite celebrata, & acta sint, ut alijs cit. docet Gaill. l. 2. obs. 71. n. 6.

Excipe 2. si contrarium consuetudo in certis causis obtinuit. Ita teste Mynsing. cent. 4. obs. 74. ex generali Germaniæ consuetudine fidem facit Instrumentum, si generaliter saltem in eo mentio fiat, quòd pretium justum sit solum, et si quantitas non exprimat. Imò ipsi contrahentes quandoque certis de causis nolunt, ut alij resciant, pro quanto pretio inter se convenierint.

Excipe 3. si Instrumentum sit antiquum; quia ob antiquitatem temporis, & difficultatem probationis præsumuntur omnia solenniter acta, ut iterum Gaill. l. cit. n. 7. docet. Quantum verò temporis requiratur, ut instrumentum aliquod dicatur antiquum, variant DD. aliqui enim 100. annos requirunt; juxta alios 30. sufficiunt: rectissime dicunt, qui id reliquunt arbitrio Judicis.

Dub. 3. quis rogare Notarium possit, aut debeat pro conficiendo Instrumento? 1. cum distinctione: Vel enim actus dependet à voluntate duorum, vel unius tantum, vel omnino non dependet à voluntate humana.

Si primum, ut in contractibus, debet Notarius rogari ab utroque; aliàs id, quòd

quod contra alterius voluntatem in Instrumento scribitur, contra illum fidem non facit.

Si secundum, ut in confectioe Testamenti, aditione, Hæreditatis, hujus repudiatione, sufficit, quòd is solus roget Notarium, à cujus voluntate actus dependet; quia fortè alter non consentiret, adeoque in ejus voluntate non debet esse impedire Instrumenti confectioem.

Si tertium, ut cum conficiendum est Instrumentum super morte, aut nativitate hominis, vel animalis, Notarius etiam rogatus conficere Instrumentum non debet, nisi interveniente autoritate Judicis; alioquin tale Instrumentum solùm inveniret fidem contra rogantem, non autem quoad alios Juris effectus: & ratio est, quia in hujusmodi causis Instrumentum non potest confici, nisi priùs discussâ causâ, & cognita necessitate. Hoc autem non ad Notarium, sed ad Judicem spectat. Ergo &c. Videatur Everhard. *de fid. Instrum. c. 2. à. n. 91.* Haun. *tom. 5. tr. 4. n. 383. § seqq.* Wiest. *hic n. 11.*

²¹ Dub. 4. utrum semper requiratur, quòd Notarius per se fiat, & interfuerit actui, de quo conficit Instrumentum? *Responsum affirmativè Ita Novell. 44. c. 1. & ibi Gottfried. litt. A. Engl. hic n. 7. König n. 20.* nam aliud scribere non debet, nisi quod ipse vidit, vel audivit, ut dixi *suprà n. 5.* Hinc est unus ex contrahentibus, vel tertius pro suo interesse, vel hæres, aut legatarius ex post factò vellet curare Instrumentum confici super contractu, aut testamento jam priùs factò, & Notario per testes, vel alias probationes sufficienter constaret verum esse, quod dicitur, non valet tamen instrumentum desuper confectum; quia, ut dictum, per se scire, & actui interfuisse debet, de quo testatur.

Dixi autem, *Si una tantùm pars*; nam si utraque persona principalis suum contractum, vel ipse testator suum testamentum coram Notario quasi de novo repeteret, utique perinde haberi deberet, ac si Notarius tunc temporis interfuisset, quando contractus initus, aut testamentum primitus factum est, ut bene advertit *Engl. l. cit.*

²² Quæritur 3. quantum probent, & quam fidem faciant Instrumenta Publica? *Responsum* si Instrumentum Publicum sit confectum à Notario in forma debita, se solo, & sine alio adminiculo facit plenam fidem de eo, quod dispositivè continet, non solùm pro profereute, sed etiam contra, & hoc tamdiu, donec probetur contrarium. Ita Abb. *in c. scripta 2. h. tit. princ. not. 2. Durand. Specul. tit. de Instrum. edit. §. 8. n. 1. Hiltrop. p. 3. tit. 10. §. quam fid. fac. Instrum. n. 1. §. 14. Wefenbec. ff. h. tit. n. 6. Vallens. hic §. 2. n. 1. Zoel. n. 2. §. 4. Pirh. hic n. 15. König n. 36. Wiest. n. 20. & colligitur ex c. scripturam 1. & c. scripta 2. h. tit. l. in exercendis 15. C. eod. l. cum precibus 18. C. de probat.*

Ratio est, quia ex tali Instrumento duplex oritur Præsumptio: una ex qualitate personæ ipsius Notarij, quòd is publica autoritate constitutus, ejusque fides specialiter approbata, insuper Juramento, quod initio officij sui præstare debet, obligatus sit ad rem, uti gesta est, in Instrumentum fideliter redigendam. Altera ex solennitatibus, cum quibus confectum est Instrumentum, quæque omnem fraudis suspicionem remouent. Cum igitur dolus, & quodlibet aliud delictum nunquam præsumatur, ob has duas præsumptiones fit, ut fides plena habeatur ejusmodi Instrumento, donec contrarium probetur, & præsumptio veritatis elidatur. Hinc Instrumentum ejusmodi *Probatio probata* dicitur, nec minùs facit fidem, quam duo testes per textum *l. in exercendis cit.* ubi fides Instrumentorum, & depositio testium quoad vim probandi æquiparantur. Everhard. *de fid. Instrum. c. 3. n. 10.* Haun. *tom. 5. de J. §. J. tr. 4. n. 393.* Wiest. *hic n. 22. & novissime R. l. Schmier Process. Jud. c. 10. n. 64.*

Neque obstat textus *Novell. 73. c. 3. ubi 25* Imperator, *Nos quidem*, inquit, existimavimus ea, quæ viva dicuntur voce, & cum Jurjurando, hæc digniora fide, quam scripturam ipsam secundùm se subsistere. Nam imprimis textus iste non de Publico, sed de privato tantùm Instrumento loquitur. Si verò de Publico eundem loqui contendas, dicendum, ibi sermonem esse de casu, quo Instrumentum ob dissimilitudinem characterum, vel aliam causam tanquam suspectum impugnatur; nam eo casu, si testes, qui se subscripserant, juratò asseverent, rem aliter, ac scripta est, gestam esse, major illis, quam Instrumento fides habetur, cum facile in scribendo alienam manum quis imitari possit, perjurium autem non tam facile contingere soleat.

Porro ad hunc effectum probandi plenè non est opus, ut Protocollum, ex quo Instrumentum transumptum est, edatur *arg. l. 2. C. de testam.* vel ut testes in Instrumento descripti, & Tabellio, qui Instrumentum confecit, producantur, & deponant super Instrumenti veritate; nam etiam mortuis Tabellione, & testibus eidem statur, ut colligatur ex *c. scripta cit. & notat ibid. Abb. princ. not. 2. Bald. in Rubr. C. b. tit. n. 12. König hic n. 36.*

Dixi *De eo*, quòd dispositivè continet; nam quoad ea, quæ in Instrumento solùm enuntiativè, sive narrativè, & incidenter ponuntur, Instrumentum fidem plenam non facit, nisi in antiquis, ut ex communi aliorum sensu advertunt Bartol. *in Auth. si quis C. de edend. n. 8. Fachin. contr. l. 11. c. 36. Wefenbec. ff. h. tit. n. 6. Vallens. hic §. 2. n. 2. Wiest. n. 21.*

Addidi, donec probetur contrarium; potest enim etiam in Ministris publicis fraus, vel

Si

vel

vel error intervenire, qui si ostendatur sufficientibus argumentis, fides Instrumenti cessabit.

24 Dub. 1. quam vim probandi habeat Protocolium, ex quo solenne, & publicum Instrumentum extractum, atque confectum est. Videtur non habere vim probandi plenam, quamdiu Instrumentum publicum ex eo non est extractum. 1. ex c. *cum P.* 15. h. tit. ubi casu, quo Notarius ante Instrumenti perfectionem mortuus est, ejus scriptura habetur pro imperfecta, & destituta probandi vi, & decernitur, quod illam tum demum obtineat, cum Ordinarij Judicis autoritate ab alio Notario ad petitionem eorum, ad quos pertinet, in publicam formam redacta, perfectaque fuerit. 2. ex l. *contractus* 17. C. h. tit. ubi venditiones, permutationes, donationes, arharum dationes, transactiones, & negotia alia non aliter vires habere asseruntur, quam si Instrumenta fuerint conscripta, & completa. 3. Ex *ratione*; quia Protocolium principium duntaxat, sive inchoatio quaedam est Instrumenti; ac proinde, antequam compleatur, eam, quam publicum Instrumentum obtinet, vi probandicaret *arg. l. cum Silanianum* 11. C. de his, quib. ut indign. ubi: in fin. Imperator, Nihil, inquit, actum creditur, dum aliquid addendum superest.

25 Sed dicendum habere eandem vim, quam ipsum originale, seu solenne Instrumentum. Ita Abb. in c. 15. h. tit. n. 3. Imol. *ibid.* n. 3. Felin. n. 1. Laym. n. 3. Mascard. de Probat. concl. 712. n. 9. Everhard. de fid. Instrum. c. 3. n. 33. Hiltrop. tit. 10. §. *quam fid. fac. Instrum.* n. 12. Haun. tom. 5. tr. 4. n. 397. Vallenf. §. 2. n. 1. Zoes. n. 5. Pirh. n. 16. Engl. n. 16. König. n. 8. Wiest. n. 29. & novissime Clariff. P. Schmier *Proceff. Judic.* c. 10. n. 70. Colligitur ex c. *quoniam* 11. de probat. ubi Notarij injungitur, ut sua Originalia, seu Protocolia penes se retineant, ut si super ibidem scriptis eveniat quaestio, per hoc possit veritas declarari; sicque supponitur, quod Protocolli vis plena probandi constet. Ratio est, quia Protocolium est velut Matrix, & Originale, ex quo extrahitur, seu conficitur Instrumentum, & ad illud recurrendum est, si de Instrumento dubium incidat; ut proinde de eo procedat tritum illud, *Propter quod unumquodque tale, illud magis tale*, & quia Instrumento inde desumpto plena fides tribuitur, multò magis eadem fides adstruenda sit Protocollo. Accedit, quia Protocolium legitime confectum plerasque Instrumenti publici solennitates habet, propter quas vis plenae probationis tribuitur Instrumento publico.

26 Procceditque Assertio ista 1. etiam si nondum inde extractum sit Instrumentum; & conf. Protocolium probat sine Instrumento; nam vim probandi Protocolium habet

non ab Instrumento, sed Instrumentum potius à Protocollo, Ita DD. *citt. Proccedit* 2. etsi Notarius Protocolium, antequam illud in Instrumentum publicum redigat, partibus non ostenderit, vel legerit; quia licet consultum sit illud facere, quia tamen textus non extat, qui hoc praecipiat, non est necessarium in ijs actibus, in quibus scriptura ad probationem solummodo faciendam pertinet. Abb. in c. 15. cit. n. 4. Wagn. *ibid.* 5. *tr. in notas redacta*, Pirh. *hic* n. 17. *Proccedit* 3. etiam si Protocolium adversetur Instrumento; nam potius standum est Protocollo, quam Instrumento, cum hoc ex illo extractum sit, & cum de fide Instrumenti dubium incidit, ad Protocolium recurri debeat. Haun. *tr.* 4. cit. n. 433. Zoes. *hic* n. 6. Pirh. n. 17. cit. *Proccedit* 4. etiam si Notarius, qui illud scripsit, mortuus sit, antequam conficeret Instrumentum publicum; nam si alius Notarius Instrumentum dein ex isto perficiat, hoc plenam vim probandi habet, non habiturum, si hac Protocollo careret. Barb. in c. 15. cit. n. 6. & 7. Haun. n. 398. Pirh. n. 18.

Neque contrarium probant Argumenta allata. Ad 1. autoritas Judicis in casu c. *cum P.* cit. requiritur, non, quod Protocolium per se rei gestae fidem non faciat, sed ut Notarius Protocollo, quod ipse non scripsit, uti ad confectioem Instrumenti possit; vel ut pars, cujus interest, ad confectioem ejusdem citetur, Wiest. n. 30. *hic*. Ad 2. ibi sermo expressè est de Contractibus, quos in scriptis fieri contrahentibus initio placuit; tales enim ex contrahentium intentione, etiam in Protocollo descripti, ullas vires antè non habent, quam Instrumentum super iisdem confectum fuerit. Alia ratio est contractuum, qui in scriptis celebrati non sunt; hos enim Protocolli tenor non minus, quam Instrumentum ex Protocollo extractum probat. Everhard. c. 3. cit. n. 34. Ad 3. licet Protocollo non sit perfectum in ratione Instrumenti publici, perfectum tamen est in ratione Protocolli.

Dub. 2. quam vim habeant ad fidem faciendam Exempla, seu Copiae publicorum Instrumentorum? Videntur & ipsa indiscriminatim facere plenam fidem ob complures Juris praesertim Civilis, textus. Nam 1. olim adhibebatur fides Exemplo desumpto ex rationibus Argentariorum, & nummulariorum l. *siquis* 6. §. *Prætor ait* 8. ff. de edend. 2. Testamenti exemplo adhibetur plena fides, ut habetur l. *unum testamentum* 24. ff. *qui testam. facer. poss.* & l. *si in duobus* 10. ff. *quemad. testam.* 3. Ob Inventarium, in quo debita chirographaria scripta sunt, pupilli debitores non minus ex eis, quam ex ipsis chirographis conveniuntur l. *chirographis* 57. princ. ff. de *administ. tutor.* 4. Is, cui actorum eduntur Exempla, cave

vere debet, & promittere, se illis contra
fiscum, vel Remp. non usurum *l. in fraudem*
45. §. neque 5. ff. de Jur. fisco. 5. *No-*
well. 127. c. 2. statuit Imperator, ut si prin-
cipalia Instrumenta pereant (quod facile est) per
monumenta matrimonij ejus probatio maneat.
6. Accedit autoritas Juris Canonici *c. con-*
stitutus 2. de fidejuss. c. cum olim 13. de privil.
c. cum dilecta 4. c. venerabilis 3. & c. fin. de
confirm. util. & inut. ubi Instrumento exemp-
lato non minor adhibetur fides, quam Ori-
ginali.

29 Sed distinguendum est: Vel enim
hujusmodi exempla privata solum authorita-
te, manūque ex Originali transumpta sunt,
vel è Notario publico.

Si primum, sine Originali regulariter
fidem non faciunt. Ita cum communi
Covar. *pract. qq. c. 21. n. 2. Vivian. in c. si*
scripturam 1. h. tit. Laym. ibid. n. 1. Barb. n.
1. Gonzal. n. 1. Wagn. V. ad exemplaria,
Hiltrop. p. 3. tit. 10. §. quam fid. fac. Instrum.
n. 6. Haun. tom. 5. tr. 4. n. 412. Vallens.
hic §. 2. n. 1. Zoel. n. 4. Sannig c. 2. n. 12.
Wiest. n. 24. & aperte constat ex c. si
scripturam cit. ubi Gregorius Pont. Si scrip-
turam, inquit, Authenticam non videmus, ad
Exemplaria nihil facere possumus. Consonat
Jus Civile l. quicumque ff. eod. l. cum precibus
18. C. de probat. Auth. signis C. de edend. Ra-
tio est, quia si Exemplo fides adhiberetur
absque Originali, facile daretur occasio fal-
sitatis, & deceptionis; possent enim in ip-
so Originali existerè Cancellationes, rasuræ,
vel alia vitia, quæ ipsum Originale irritum
facerent: quæ vitia cum inspectione solius
Exempli cognosci nequeant, idcirco, ut Ex-
emplum fidem facere possit, meritò petitur,
ut ostendatur Originale, sicque comparari
cum ipso Exemplar possit. Conf. nam Ta-
bello tantum reputatur pro teste publico;
igitur nisi hujusmodi Exemplum manu Ta-
bellionis fiat, fides ei non adhibetur.

30 Si secundum, altera distinctio est ad-
hibenda, & videndum, an exemplatio facta
sit ab eodem Notario, qui fecit Originale,
an à diverso. Si ab eodem Notario, fa-
cile consentiunt DD. fidem facere hujusmo-
di Exemplum, etsi factum sit sine authorita-
te Judicis; quia hæc tantum requiritur,
quando novum Exemplar extrahitur: hoc
autem propriè novum non est, sed virtuali-
ter Originale est, cum nihil eidem desit.
At si à diverso Notario facta sit Exemplatio,
tertiò distinguendum est, & consideran-
dum, an facta sit cum solemnitatibus à Ju-
re requisitis, an sine illis.

31 Si cum ejusmodi solemnitatibus, eandem
vim probandi habet, quam ipsum Origina-
le. Ita Abb. *in c. fin. h. tit. n. 5. Felin.*
ibid. n. 1. & seqq. Everhard. de fid. Instrum.
c. 4. n. 35. Hiltrop. p. 3. tit. 10. §. quam
fid. fac. Instrum. n. 19. & 20. Pax Jordan,
l. 14. tit. 20. n. 287. Haun. tom. 5. tr. 4.

n. 417. Wefenbec. ff. h. tit. n. 8. Vallens.
§. 2. n. 1. hic. Pirh. n. 21. Wiest. n. 28. &
alij ab his cit. Constat ex c. fin. cit. Re-
quiritur autem 1. ut interveniat autoritas
Judicis; nam sine hujus autoritate ab alio
Notario, quam qui Originale confecit,
transumptum Exemplum, licet conjecturam
aliquam, seu suspensionem, fidem tamen
plenam non facit, eò, quòd timeatur falsitas.
2. Ut is, cui exemplatio Instrumenti deman-
datur, sit Persona publica, seu Notarius *c.*
fin. h. tit. vel si talis haberi non possit, tran-
scriptio fiat per aliam personam honestam,
apposito sigillo Authentico, ut cum Gloss.
in c. fin. cit. V. publicam personam notat Hil-
trop. *n. 20. cit.*

3. Ut id fiat ad roga-
tionem partium ob justam causam: qualis
esset, si Instrumentum vetustum sit, ut tim-
meatur, ne vitietur, vel consumatur; si ex
Archivo, seu loco, ubi asservatur, auferri, &
in locum remotum sine periculo amissionis
mitti non possit; si specialis sit utilitas, ut
plura de eodem contractu, testamento &c.
exempla extant, ne uno amisso, partibus
copia probationis pereat &c. 4. Ut ad
talem exemplationem citentur ij, quorum
interest? nam Exemplum etiam solemniter
descriptum non præjudicat, nisi ijs, qui ad
talem translationem vocati sunt, & his, au-
jura eorum obtinent, non autem alijs, ta-
meti præsumptionem inducat pro profe-
rente contra non vocatum, imò interdum
etiam probationem semiplenam. Quod-
si tamen aut periculum sit in mora, aut
alicubi sit consuetudo, ut absque ulla ci-
tatione exemplatio fiat, fidem suam obri-
nebit Exemplum, etsi non tantam, quantum
obinet factum citatis partibus. Pax Jordan.
n. 289. & alij supra. 5. Ut Instrumen-
tum, quod exemplatur, revera sit publicum,
& nulla ex parte vitiosum: quod videre in-
cumbit Judici, cujus autoritate fit exempla-
tio *c. fin. cit.* quia Exemplum, quantumvis
solemniter confectum, probandi vim aliam
nullam habet, quam ipsum Originale, ex
quo desumptum est. Everhard. *c. 4. cit. n.*
21. 6. Ut Exemplum concordet cum
Originali; nam si inter Exemplum, & Ori-
ginale sit aliqua repugnantia, Originali sta-
bitur. Barbof. *in c. 1. h. tit. n. 4.*

Si sine solemnitatibus *n. præc. relatis* fiat, 2
Exemplatio, etsi Notarius sive unam, sive
plures ejusmodi Copias conficiat, & at-
tetur, se fideliter descripsisse, nullumque in
Originali defectum deprehendisse, regula-
riter quoad negotium, super quo erectum
est Originale, plena fides hujusmodi Copia
in Judicio non est habenda sine alijs admini-
culis, ut præter *citt.* tradit Sichard. *in Rubr.*
C. h. tit. n. 6. Zal. l. 2. conf. 1. n. 96. Engl. hic
n. 50. König n. 55. & alij apud ipsos. Ratio
est, quia Notarius, qui negotio non fuit
præsens, authenticè nequit de ipso testari,
ut dictum est n. 21. supra.

93 Dixi autem 1. *regulariter*; nam in quibusdam casibus etiam his requisitis destitutum Exemplum vim probandi habet, etiam si ab alio Notario confectum sit. Et 1. quidem, si inter Acta reperiatur, modò per Notarium actorum collatum fuerit. *Mynsing. cent. 6. obs. 75. n. 1. König n. 54.* 2. Si in Archivo sit positum, aut ab Archivo extractum cum Originali concordans. *Novell. 49. c. 2. l. gesta 6. C. de re judic. Gonzal. in c. 1. b. tit. n. 12. Haun. tr. 4. cit. n. 422.* 3. Si constet, quòd ab antiquo jam tempore ejusmodi Instrumentum exemplatum fuerit, quo casu antiquitas temporis magnam fidem inducit, etsi non constet in ejus descriptione observata fuisse, quæ ad solennitatem Exempli desiderari *n. præc. retuli, Mynsing. l. cit. n. 2. Gonz. Haun. l. cit.* 4. Si exemplatio facta sit cum partium voluntate, & utraque exemplum, suo consensu factum, & approbet tanquam Originali concordans; tunc enim habet vim confessionis, & pacti, quod plenè probat inter partes. Debet autem consensus iste esse expressus: unde, ut bene notat *Haun. n. 415.* non sufficit, quòd pars adversa nihil opponat in Judicio. Rationem dat, quia non solum parti, sed etiam Judici facienda est fides. Ergo si Judex adverteret, Exemplum non esse authenticum, posset etiam parte non opponente, illud rejicere, & ex officio supplere defectum partis non opponentis. Neque semper verum est, quòd ex non oppositione partis inducatur confessio partis; quia fortè ex simplicitate, aut Juris ignorantia, vel alia de causa non opponit. 5. Si consuetudine introductum sit, ut Copijs, à solo Notario vidimatis, habeatur fides; nam consuetudine istud introduci potest *per c. cum dilectus 9. h. tit. cum enim consuetudine possit acquiri Jurisdicção, cur non etiam potestas Instrumenta inspiciendi, approbandi, & inde Copias authenticas formandi? Engl. hic n. 51.*

34 Dixi 2. *quoad negotium*, super quo

erecūm est Originale; nam quoad cætera, quibus ipse præsens fuit, & coram inspexit, vel audiit, plena habetur fides, ut quòd Exemplar transumptum concordet Originali, quòd illud inspexerit, quòd partes ipsum rogaverint &c. non tamen quoad ipsum negotium; quia fortè Originale, ex quo transumptum est, vitiosum est. Neque sufficit, quòd afferat, Originale authenticum fuisse, publicum sigillum habuisse, subscriptiones tetium, & reliquis solennitates non defuisse; de hoc enim judicare, non Officium Notarij, sed Judicis est *c. cum P. 15. & c. fin. b. tit.*

Dixi 3. *fidem plenam hujusmodi Copijs non habendam*; negari enim non potest, quin faciant magnam præsumptionem: hinc ipsdem tandiu creditur, donec Adversarius excipiat, & ipsa Originalia exhiberi petat.

Dixi 4. *sine alijs adminiculis*; nam si alia adminicula concurrant, & Originale amissum sit, talibus Copijs plena fides tribuitur à *Farin. l. 2. Civil. Decis. 368.*

Neque contra sic explicatam responsionem pugnant Argumenta *n. 28.* relata. *Ad 1.* Argentariorum libri, & cons. etiam inde transumpta tantum probant contra ipsos, quo modo infra dicam probare etiam scripturas privatas, non autem pro ipsis, ut *Gonzal. in c. 1. b. tit. n. 13.* notat. *Ad 2. l. 24. cit.* procedit in Scripturis Testamenti solenniter ab eodem Tabellione confectis, quo casu eadem est utrisque fides. Similiter *l. 10. cit.* intelligi debet, non de Exemplo exemplato, sed de Instrumento Authentico Originali. *Ad 3.* Inventarium illud plenè probat, quia olim coram Judice, & Notario, nunc usu communi coram Notario tantum conficitur. *Ad 4.* Exempla in eo textu fidem faciunt, quia in ejus specie dicebantur edita à fisco: & ita per similem productionem censentur vera esse, quæcumque in illis continentur. *Ad 5. & 6.* textus illi intelligi debent de Instrumentis exemplatis autoritate publica.

§. I I.

De Instrumentis Privatis Authenticis.

S U M M A R I U M.

36. Definitio, & Varietas Instrumenti privati Authentici.	44. 45. 46. Habentes appositum Sigillum persone private?
37. 38. Quam vim probandi habeant Acta Judicialia?	47. 48. Libri Officialium Publicorum?
39. 40. Scripturæ depromptæ ex Archivo publico?	49. 50. Matricule, & Libri Censuales?
41. Vel privato?	51. 52. Libri Ecclesiarum, Monasteriorum &c.
42. 43. Munitæ Sigillo publico, & Authentico?	53. Scripturæ private subscriptæ à tribus testibus?
	54. An consuetudo facere possit Instrumentum Authenticum?